

Motion till riksdagen 2016/17:3551

av **Annika Qarls**son (C)

med anledning av skr. 2016/17:10 Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att ett aktivt jämställdhetsarbete bedrivs inom samtliga berörda myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppföljning och utvärdering för jämställdhet ska samlas under en befintlig myndighet med fokus på jämställdhetsintegrering och strukturellt jämställdhetsarbete i stället för en ny myndighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvarsfördelning mellan i skrivelsen utpekade myndigheter och deras uppdrag ska kvarstå i befintliga organisationer och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de myndighetsuppdrag som är tillfälliga ska permanentas och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, ska behålla sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Länsstyrelsen i Östergötland ska behålla sitt nationella uppdrag om hedersrelaterat våld och förtryck samt att det ska permanentas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att genomföra en genomgripande utredning som behandlar och belyser statens, näringslivets, samhällets och individens totala kostnader för ojämställdhet, relaterade till de jämställdhetspolitiska målen och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysen av effekterna av regeringens politik för den ekonomiska jämställdheten utvecklas och följs upp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i arbetet med de jämställdhetspolitiska målen måste det ingå hur regeringen avser att förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

En myndighet

I regeringens skrivelse föreslås att en ny jämställdhetsmyndighet ska inrättas för att bidra till en strategisk, sammanhållen och långsiktig styrning samt ett effektivt genomförande av jämställdhetspolitiken. Myndigheten bör enligt regeringen ansvara för uppföljning, analys, samordning, kunskap och stöd utifrån de jämställdhetspolitiska målen.

Statskontoret har av regeringen fått i uppdrag att lämna förslag på hur en strategisk tydlig och hållbar styrning, organisering och ansvarsfördelning kan uppnås avseende de nationella uppdrag som Socialstyrelsen, Uppsala universitet (Nationellt centrum för kvinnofrid), Länsstyrelsen i Stockholms län och Länsstyrelsen i Östergötlands län har på delmålsområdet mäns våld mot kvinnor. Alla dessa myndigheter är berörda av regeringens förslag om att bilda en ny jämställdhetsmyndighet. Statskontoret bedömer att det finns flera risker med att förändra organisationen och ansvarsfördelningen för de berörda myndigheternas uppdrag. Det kan leda till både minskad produktivitet och effektivitet. De bedömer att det är en överhängande risk att den uppbyggda kompetensen går förlorad och att formerna för samverkan måste byggas upp på nytt igen – något som ytterst kommer att drabba de våldsutsatta kvinnorna. Statskontoret har inte sett tecken på betydande brister i verksamheterna eller större rollfördelningsproblem, därför kan inte Statskontoret se att vinsterna med en eventuell förändring av ansvaret av frågorna överväger dessa risker.

Anmärkningsvärt är att regeringen inte alls följer Statskontorets analys och förslag. Centerpartiet instämmer med Statskontorets analys och anser därför att vi bör behålla nuvarande organisation och ansvarsfördelning så att den struktur som har byggts upp inte går förlorad och att resurser inte läggs på att börja om arbetet från noll igen.

Idag finns det inget sammanhållande ansvar för måluppfyllelse och uppföljning av de jämställdhetspolitiska målen, det ansvaret behöver tydliggöras. Centerpartiet anser att arbetet med jämställdhet ska fortsatt vara integrerat i alla myndigheter men för att det ska genomföras mer effektivt så vill vi att regeringen samlar uppdragen för stöd, metodutveckling och erfarenhetsutbyte, måluppfyllelse och uppföljning på jämställdhetsområdet, under en myndighet för att undvika ett otydligt ansvar som faller mellan stolarna. Centerpartiet vill inte införa ytterligare en ny myndighet, utan istället samla det ansvaret under en befintlig.

Fortsätt att utveckla utifrån befintlig organisation

Det tar tid att bygga upp expertkunskap och att etablera samverkan och nätverk mellan myndigheter. Inför den kommande strategin om mäns våld mot kvinnor finns det därför skäl för regeringen att ta vara på den kompetens, de samverkansformer och strukturer för kunskapsspridning som har byggts upp under de senaste tio åren i befintliga organisationer.

Statskontorets analys visar att det inte finns några större överlappningar mellan de befintliga ingående enheternas kunskaps- och samordningsuppdrag eller i genomförandet av uppdragen. Likaså visar analysen att det under tio års tid har byggts upp samverkansformer som gör att de olika enheterna själva identifierar överlappningar i uppdragen från regeringen och samordnar sitt arbete vid behov. Effektivitetsproblem, brister i verksamheterna eller större rollfördelningsproblem, har inte påträffats i verksamheterna. En omorganisation kan leda till såväl minskad produktivitet som effektivitet där uppbyggd kompetens går förlorad och att formerna för samverkan måste byggas upp på nytt. Genom att behålla nuvarande organisation och ansvarsfördelning kan myndigheterna och regeringen använda de arbetssätt och den struktur som har byggts upp och till synes fungerar relativt väl, istället för att lägga resurser på att etablera en ny organisation och ansvarsfördelning.

Mot bakgrund av detta anser vi därför att inget behov finns för regeringen att förändra organisationen och ansvarsfördelningen mellan de befintliga myndigheterna, utan tvärtom att deras uppdrag ska permanentas och utvecklas i befintliga organisationer.

NCK

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, vid Uppsala universitet och Akademiska sjukhuset är Sveriges nationella kunskaps- och resurscentrum för frågor om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. I uppdraget från regeringen ingår att sammanställa, utveckla och sprida kunskap om våld och att erbjuda våldsutsatta kvinnor stöd.

Detta dubbla uppdrag – att kombinera forskning och utbildning med daglig kontakt med våldsutsatta kvinnor – har varit avgörande för NCK:s utveckling. Någon motsvarande nationell organisation finns inte i något annat land i världen.

NCK driver Sveriges nationella stödtelefon Kvinnofridslinjen som startades redan 2007. Telefonen är bemannad med sjuksköterskor och socionomer dygnet runt varje dag på året och tar emot mellan 80 och 90 samtal per dygn (31 500 samtal under år 2015). NCK är inte en myndighet, därför registreras inte samtalen, vilket många gånger är avgörande för att kvinnor ska våga kontakta och söka hjälp.

Genom tillhörigheten till NCK och universitetet får Kvinnofridslinjen och patientmottagningen tillgång till vidareutbildning på universitetsnivå och expertkunskap om aktuell forskning och om den nationella utvecklingen på området. Och genom patientbesöken och samtalen till Kvinnofridslinjen får NCK en unik inblick i situationen för våldsutsatta kvinnor i Sverige i dag samt viktig kunskap om vilka frågor de har och vilken typ av stöd de efterfrågar.

På samma sätt får centrumet viktig kunskap och erfarenheter genom de dagliga kontakterna med yrkesverksamma från rättsväsendet, hälso- och sjukvården, kommuner

och andra myndigheter som deltar i NCK:s utbildningar. Sammantaget ger detta en gedigen grund för att utveckla verksamheten och vara en föregångare i arbetet för att förbättra situationen för våldsutsatta kvinnor och deras barn.

NCK:s kunskapsbank är en webbplats för den som söker kunskap om mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. Kunskapsbanken samlar presentationer av forskare och deras projekt, fakta och ämnesguider om våld samt publikationer från myndigheter.

NCK:s kunskapsbank har funnits i drygt fem år och har löpande byggts ut med nya forskare och publikationer. Den viktigaste målgruppen är professionella som möter våldsutsatta kvinnor i sitt arbete eller på andra sätt arbetar med frågorna och därför har ett behov av att på ett enkelt sätt få tillgång till aktuell kunskap om våld.

NCK har över 20 års erfarenhet av att utbilda om mäns våld mot kvinnor, och för 15 år sedan startade den första grundkursen på universitetsnivå i landet i ämnet. Totalt genomfördes ett hundratal externa utbildningsaktiviteter under 2015. Det är dels universitetskurser, man medverkar vid andra program vid Uppsala universitet, andra universitet och högskolor i landet och man medverkar också vid andra myndigheters utbildningar. NCK vänder sig till yrkesverksamma inom hälso- och sjukvård, polis och rättsväsen, socialtjänst m.fl. Det finns således många tungt vägande skäl till att NCK ska behålla sitt nationella uppdrag som kunskaps- och resurscentrum.

Länsstyrelsen i Östergötland

Vi motsätter oss att bryta upp och flytta väl fungerande verksamheter till den nya myndigheten såsom Länsstyrelsen i Östergötlands nationella uppdrag rörande hedersrelaterat våld. Vi menar att det riskerar att kraftigt försvaga den sakkunskap som byggts upp på området och att det kan ta lång tid innan verksamheten är fullt återuppbyggd. Vi ställer oss positiva till att permanenta uppdraget och anser att det ska ligga kvar hos Länsstyrelsen i Östergötland.

Bättre underlag för jämställdhetspolitiska beslut

Kostnaderna för ett jämställt samhälle är fortfarande i stort sett en vit fläck på både forskarnas och politikernas karta. För att snabbare kunna åstadkomma förändringar är det viktigt att frågan får en grundlig belysning ur ett nationalekonomiskt perspektiv. Politiken behöver oberoende siffror på vad ojämställdheten kostar för staten, samhället och för individen. Med en grundlig utredning får vi underlag för att, förutom den demokratiska och mänskliga aspekten, också visa på att det även är ekonomiskt motiverat att göra något åt ojämställdheten. Utredningen bör relateras till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit.

Utveckla analysen av den ekonomiska jämställdheten

Jämställdhetsbudgetering handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en budget. Det synliggör hur de offentliga resurserna fördelas mellan könen, hur det möter

kvinnors och mäns, flickors och pojkars behov och vilka effekter det ger. Arbetet med jämställdhetsbudgetering behöver stärkas.

Centerpartiet ser ett tydligt behov av att regeringen utvecklar analysen av den ekonomiska jämställdheten. Sverige ligger i topp på flertalet internationella jämställdhetsindex, men en hel del ekonomiska och karriärmässiga skillnader mellan kvinnor och män kvarstår. Sverige ligger idag på plats 38 på International Labour Organizations (ILO) rankning av länder utifrån deras andel kvinnliga chefer. Företagande är en väg till ledande positioner. Sverige har en ojämställd könssegregerad arbetsmarknad, där kvinnor arbetar mer deltid än män, tar ut markant mer föräldraledighet än vad män gör och de svenska välfärdssystemen generellt inte ger kvinnor idag incitament att satsa på sin karriär på arbetsmarknaden. En ojämställd arbetsmarknad leder till att kvinnliga pensionärer i genomsnitt har 40 % av vad manliga pensionärer har i inkomst. För att tydliggöra detta behöver politiska beslut analyseras mer ingående. Inte bara i tilldelade resurser utan även av utfallet, det vill säga vilka effekter, som besluten antas ge.

Som ovan nämnt bör utredningen relateras till de mål för jämställdhetspolitiken som riksdagen antagit. Regeringens bilaga till budgetpropositionen om ekonomisk jämställdhet är bra och beskriver väl den allmänna fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor. Bilagan bör även fortsättningsvis redovisa den könsspecifika ekonomiska utvecklingen. Däremot behöver bilagan utvecklas till fokus på förutsättningar och normer, inte enbart utfall som idag. Exempelvis behöver de faktiska effekterna av regeringens politik och de effekter den får för kvinnors företagande därför uppmärksammas och följas över tid. Till exempel hur förutsättningarna ser ut för företagande inom kvinnodominerade sektorer. Bilagan behöver ett tydligare syfte, ett permanent upplägg, som gör att det år från år går att följa utvecklingen lättare. Likaså behövs mer könsuppdelad data/statistik över bland annat kvinnors företagande, hälsa, hur skatteförändringar slår fördelningspolitiskt vad gäller inkomst på kön, utbildning, ansvar för hem och barn, karriär och makt. Explicita mål bör analyseras snarare än att allmänt redogöra för fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor och män. Dessutom bör information om analysen förbättras så att den också blir allmänt känd.

Kvinnors ekonomiska makt och frihet

I skenet av ovan nämnda analys av den ekonomiska ojämställdheten ser Centerpartiet tydliga behov av att stärka förutsättningarna för kvinnors företagande. Regeringens politik hämmar företagande i allmänhet och än allvarligare – kvinnors företagande i synnerhet. I förlängningen skapar det sämre möjligheter för kvinnors ekonomiska makt och frihet. Den tidigare nämnda ojämställda svenska arbetsmarknaden, att ekonomiska och karriärmässiga skillnader mellan kvinnor och män kvarstår och att vi har en förhållandevis låg andel kvinnliga chefer kan självklart åtgärdas på olika sätt. För att bryta ojämställdheten vill Centerpartiet se fler kvinnor på ledande positioner, driva på för möjligheten för fler kvinnor att starta företag och öka den ekonomiska friheten för såväl kvinnor som män. Därför anser Centerpartiet att i arbetet med de jämställdhetspolitiska målen måste företagarefrågorna få ett tydligare genomslag.

Ett sätt att skapa mer jämställda maktstrukturer i samhället är genom att fler kvinnor driver företag. Företagandet ger frihet och även möjlighet att komma in i näringslivet.

Att sitta i styrelsen i det egna bolaget skapar vägar till andra styrelseuppdrag i andra bolag och i förlängningen i andra branscher. Centerpartiet vill därför stärka kvinnors möjligheter att starta och driva företag och att fler kvinnor genom ett jämställt samhälle ges möjlighet att anta ledande positioner i näringslivet. Då ledningsgrupper och styrelser blir mer jämställda förändras maktstrukturerna i näringslivet även utanför styrelserummen.

I regeringens skrivelse är kvinnors företagande inte beaktat som en väsentlig del av jämställdhetsarbetet. De begränsningar för företagens möjligheter att nyetableras, växa och utvecklas som regeringens politik innebär är väsentliga för jämställdheten. Många gånger driver kvinnor företag inom den traditionellt kvinnodominerade välfärdssektorn, men den politiska osäkerhet som omgärdar välfärdsföretagande gör att många potentiella välfärdsföretagare, ofta kvinnor, inte längre vågar starta företag eller satsa mer på sina företag. Sverige behöver fler, inte färre, kvinnor som driver företag. De faktiska effekterna av regeringens politik och de effekter den får för kvinnors företagande måste därför uppmärksammas och följas över tid.

Förutsättningarna för kvinnors företagande

RUT och LOV ger fler kvinnor möjlighet att starta företag, vilket leder till fler kvinnor på ledande positioner och således förändrade strukturer i näringslivet. Både kvinnor och män ska ha möjlighet att starta företag, leva på det, ha flera olika arbetsgivare att välja på och tjäna pengar på sitt företag. Även inom kvinnodominerade sektorer som vård, skola och omsorg. Genom LOV, lagen om valfrihetssystem, som öppnar för privata aktörer inom välfärden, startar många kvinnor företag i en bransch de själva varit anställda inom för att i nästa steg starta företag inom andra branscher. Genom LOV kan kvinnor som arbetar inom offentlig sektor lättare byta arbetsgivare och därmed påverka sin lön. Centerpartiet värnar och vill utveckla LOV och möjligheten att driva företag inom välfärden.

Tack vare RUT-avdraget driver fler kvinnor företag över hela landet. 7 av 10 företagare inom städ- och hemservice är kvinnor. Sverige behöver många nya vardagsjobb och dessa har stor möjlighet att växa fram inom tjänstesektorn exempelvis genom RUT. Centerpartiet vill se över möjligheterna att justera taket uppåt och att de tjänster som omfattas av RUT blir fler. Då kommer efterfrågan att öka, fler människor kan starta företag inom en kvinnodominerad bransch, fler som står långt från arbetsmarknaden kan få jobb och fler svarta jobb bli vita.

Centerpartiet vill fortsätta förbättra förutsättningarna för kvinnors företagande, inte försämma. Vi vill därför att kriterierna för de generella företagsstöden ses över av regeringen för att främja såväl kvinnors som mäns företagande på lika villkor.

Annika Qarlsso (C)